

VI TALER OM DET Sammen mod sexismen

LEDELSESVÆRKTØJER

**2025
KVINFO**

Vi taler om det - sammen mod sexismen

Ledelsesværktøjer

Formål og indhold

Formålet med ledelsesværktøjerne er, at sætte retning på arbejdet med uønsket seksuel opmærksomhed og seksuel chikane fra skoleledelsens side.

Formålet med indsatsen er, at arbejde med og forbedre skolens kultur – formålet er ikke at udpege og straffe individer, hvad enten det er ofre for uønsket seksuel opmærksomhed og seksuel chikane eller udøvere – det er dog vigtigt, at der er klare retningslinjer for, hvordan skolen håndterer sager, der for eksempel er strafferetlige, hvilket er inkluderet i denne guide.

Vi introducerer her tre værktøjer, vi mener daner grundlaget for at I får et godt udgangspunkt:

1. Udvikling af procedurer for håndtering af sager
2. Skab overblik over viden: Hvilken viden har vi om omfang og karakter af sexisme og seksuel chikane på uddannelsesinstitutionen?
3. Udvikling af en samværspolitik

Vi forslår, at I anvender ledelsesværktøjerne i den rækkefølge vi præsenterer her.

Procedurer for håndtering af sager

Undervisningsmaterialet i "Vi taler om det – sammen mod sexisme" er rettet mod at skabe kulturændringer blandt eleverne og på uddannelsesinstitutionen samlet set. Hovedparten af sexisme på uddannelsesinstitutioner er hverdagssexisme, men det er KVINFOs erfaring, at der kan opstå sager, der skal håndteres på andre måder end via fokus på hverdagssexisme, det kan for eksempel være direkte seksuelle overgreb fra elev til elev eller fra lærer til elev, eller det kan være grænseoverskridende adfærd fra lærer til elev på anden vis end seksuelle overgreb. Konkret kan det for eksempel være:

1. Grænseoverskridende kommentarer fra en lærer til elev/elever i undervisningen
2. Uønskede fysiske berøringer
3. Forsøg på voldtægt eller voldtægt.

Det er vores erfaring, at disse sager kan være ekstremt svære at håndtere, blandt andet fordi alle involverede parter vil være til stede på uddannelsesinstitutionen før et evt. skyldsspørgsmål kan afgøres, og uanset hvad vil det være en sårbar periode for særligt et offer. Vi anbefaler kraftigt, at hver enkelt uddannelsesinstitution udarbejder procedurer for, hvordan sådanne sager skal håndteres.

Det er trygt at vide, at en anmeldelse af uønsket seksuel opmærksomhed eller chikane, bliver taget alvorligt, samt at der findes en procedure for håndtering af sager. Det er sårbart for offeret at anmelde en sag, og derfor også særligt vigtigt, at individet tages alvorligt, og ikke skal være nervøs for, hvordan håndteringen kommer til at foregå, hvem der involveres, og hvorvidt det er muligt at være anonym i sin anmeldelse, hvis det er ønsket.

Ansvaret er skolens ikke elevernes. Det er derfor vigtigt, at skoleledelsen tager ansvar for at skabe en sikker og tryk kultur for alle på jeres uddannelsesinstitution. De spørgsmål vi anbefaler I afklarer og kommunikerer klart er:

Processen

Det er vores anbefaling, at I skriver procedurerne ned.

Kortlæg hvad I allerede ved og gør

I kan starte med at se på, hvad I allerede gør – både det nedskrevne og det I har gjort, hvis der har været sager med sexisme og seksuel chikane.

Forslag til spørgsmål I kan stille:

- ✱ Hvad er definition af sexisme og seksuel chikane, og er der en fælles forståelse på skolen?
Se fakta boks 1 om definitioner fra Ligestillingsloven
- ✱ Hvad gør vi i dag, hvis en elev har været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed, og virker det vi gør efter hensigten?
- ✱ Er der faste procedurer for, hvad vi gør, når en elev har været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed eller chikane?
- ✱ Hvordan er vores kultur omkring seksuel opmærksomhed eller chikane– er vi aktive og åbne om, at skolen tager det alvorligt, eller er det noget vi ikke taler åbent om?
- ✱ Hvordan virker det vi allerede gør?
- ✱ Er der noget af det vi gerne vil fortsætte med at gøre? Er der noget vi skal stoppe med at gøre?

Faktaboks 1: Ligestillingsloven Kapitel 2 definerer blandt andet seksuel chikane

Forbud mod forskelsbehandling på grund af køn, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk og kønskarakteristika

§ 2. Ingen må udsætte en anden person for direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af køn, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika. En instruktion om at forskelsbehandle en person på grund af køn, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika betragtes som forskelsbehandling.

Stk. 2. Der foreligger direkte forskelsbehandling, når en person på grund af køn, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika behandles ringere, end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation.

Stk. 3. Der foreligger indirekte forskelsbehandling, når en bestemmelse, en betingelse eller en praksis, der tilsyneladende er neutral, vil stille personer af det ene køn særlig ufordelagtigt i forhold til personer af det andet køn, eller hvis det vil stille personer særlig ufordelagtigt på grund af deres seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika i forhold til andre personer. Dette gælder dog ikke, hvis den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et legitimt formål og midlerne til at opfylde dette formål er hensigtsmæssige og nødvendige.

Stk. 4. Forbuddet mod forskelsbehandling på grund af seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika indebærer ikke en pligt til at stille særlige fysiske faciliteter til rådighed.

Stk. 5. Hvis en person, der anser sig for krænket, påviser faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der er udøvet direkte eller indirekte forskelsbehandling, påhviler det modparten at bevise, at ligebehandlingsprincippet ikke er blevet krænket.

§ 2 a. Chikane som defineret i stk. 2 og sexchikane som defineret i stk. 3 betragtes som forskelsbehandling på grund af køn, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika og er derfor forbudt. En persons afvisning af eller accept af en sådan adfærd må ikke anvendes som grundlag for en beslutning, der vedrører den pågældende.

Stk. 2. Der foreligger chikane, når der udvises uønsket adfærd i relation til en persons køn, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika med det formål eller den virkning at krænke en persons værdighed og skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima.

Stk. 3. Der foreligger sexchikane, når der udvises enhver form for uønsket verbal, ikkeverbal eller fysisk adfærd med seksuelle undertoner i relation til en persons køn, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika med det formål eller den virkning at krænke denne persons værdighed, navnlig ved at skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima.

§ 2 b. Ingen må udsættes for ugunstig behandling eller ugunstige følger som reaktion på en klage eller nogen form for retsforfølgning, der iværksættes med det formål at sikre, at princippet om ligebehandling iagttagesⁱ.

Udvikling af procedurer for håndtering af sexismen og seksuel chikane

Det procedurene skal give jer svar på er:

- ✱ Hvem kan eleverne henvende sig til? Det skal være helt tydeligt, herunder:
 - Hvem har tavshedspligt som elever kan søge råd hos?
 - Hvem har handlepligt?
 - Hvordan handles der når sager rejses?
 - Skal vi have en elevombudspersonⁱⁱ?
- ✱ Hvem skal undersøge sager, hvis der skal foretages undersøgelser af hændelser, og er de, der skal undersøge klædt god nok på?
- ✱ Hvornår skal forældre involveres?
- ✱ Hvornår skal politiet involveres? For eksempel når der er strafferetlige forhold.
- ✱ Hvordan håndterer vi det, når det er hhv. en anden elev eller en ansat, der har udsat eleven for sexismen eller seksuel chikane?
- ✱ Hvad er mulige konsekvenser og hvordan sikrer vi offer kan være på uddannelsen i en formentlig meget svær situation?
- ✱ Hvordan støtter vi de elever, der har været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed eller chikane?
- ✱ Hvad gør vi i situationer, hvor andre end den berørte henvender sig?

Vi forstår procedurene er nedskrevne og at alle elever og ansatte kender dem. For at gøre det konkret og tydeligt for alle, både elever og ansatte, opfordrer vi jer til at:

- ✱ Lave et flowchart over sagsbehandlingsforløbet ved, der dækker processen fra en elev anmelder en sag til den er afsluttet
- ✱ Udarbejde en rolleoversigt: Hvem har tavshedspligt, handlepligt, undersøgelsesansvar?
- ✱ Beskrive konsekvenser og støtteforløb for både ofre og udøvere.

Viden – gå ud fra I mangler viden

En forudsætning for et godt arbejde med at forebygge og håndtere sexismen og seksuel chikane på uddannelsesinstitutioner er at have et solidt videngrundlag, som ledelsen bør tage ansvaret for at skabe. Det kan man blandt andet gøre ved at gennemføre sin egen måling på uddannelsesinstitutionen ved hjælp af det spørgeskema, der er udviklet og testet under "*Vi taler om det – sammen mod sexismen*". Spørgeskemaet benytter sig af den bedste metode til afdækning (se faktaboks 2 om hvor I kan læse mere).

Faktaboks 2: Afdækning af sexismen og seksuel chikane – hvordan gør man?

Vi har her samlet relevant materiale I kan bruge til at afdække sexismen og seksuel chikane på jeres uddannelsesinstitution, herunder spørgeskemaet, der er udviklet i projektet.

KVINFO: Vi taler om det sammen mod sexismen

<https://kvinfo.dk/vi-taler-om-det-sammen-mod-sexisme/>

Hotel og Restaurantskolen: Handlingsplan og Undersøgelser

<https://hrs.dk/om-skolen/mission-vision-vaerdier/chikane-og-kraenkelse/handlingsplan-og-undersogelser>

Krænkelserfrie organisationer - Metoder og veje til kulturforandring

KAPITEL 9: *Undersøgende metode som grundlag for arbejdet med seksuel chikane i organisationer*

<https://gad.dk/kraenkelsesfrie-organisationer>

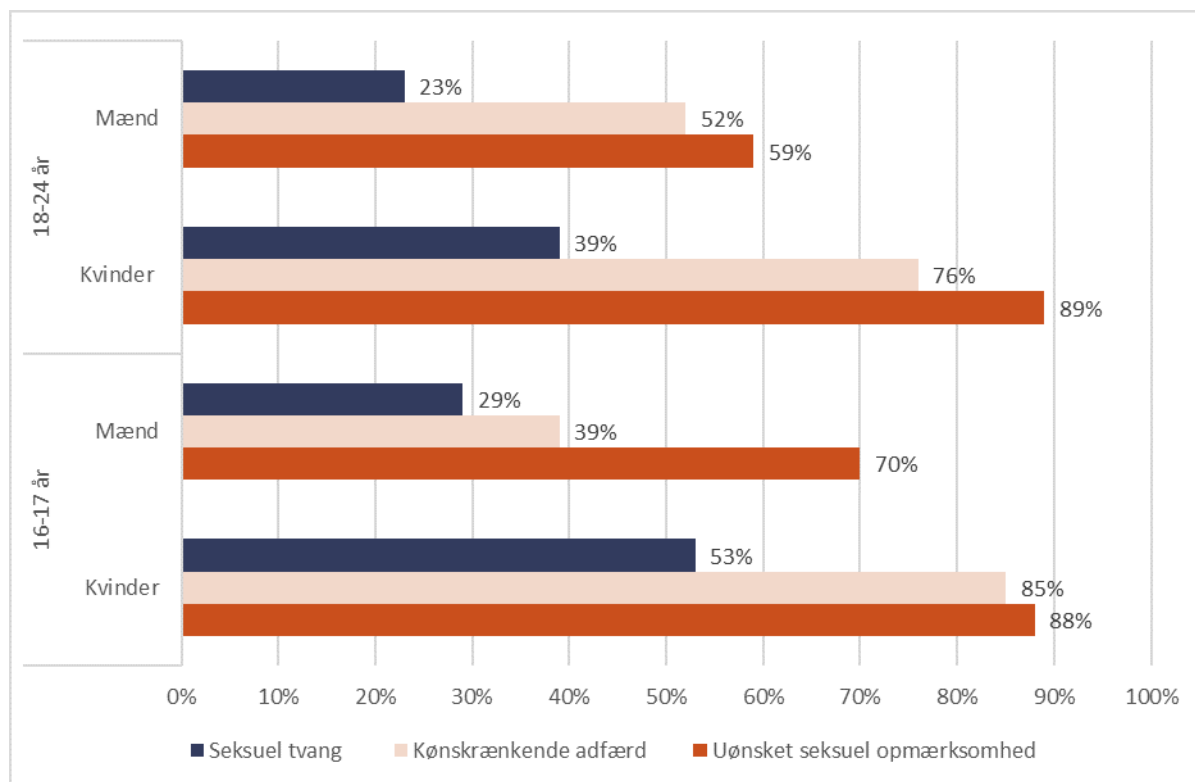
Undervisningsministeriets årlige trivselsmålinger, hvor eleverne blandt andet får stillet spørgsmålet ”I hvilket omfang er du det seneste år blevet udsat for uønsket seksuel opmærksomhed af andre elever eller ansatte på skolen?”, giver ikke alene et godt nok grundlag til effektivt at forebygge og håndtere sexismen og seksuel chikane. Undervisningsministeriets tal viser formentlig ikke hele omfanget, fordi de stiller ét enkelt spørgsmål om uønsket seksuel opmærksomhed, men de definerer ikke, hvad uønsket seksuel opmærksomhed er. Dermed bliver det alene op til svarpersonerne at afgøre, hvad der helt konkret er uønsket seksuel opmærksomhed – og eleverne kan have forskellige opfattelser, som de svarer ud fra. Al erfaring og forskningⁱⁱⁱ viser, at det giver et mere retvisende billede at stille flere spørgsmål, der bryder seksuel chikane op i mere konkrete spørgsmål^{iv}. Projektets spørgeskema arbejder netop med denne metode, det findes i bilag 1.

Hvis I ikke har mulighed for at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse, anbefaler vi, at I supplerer trivselsmålingen med viden fra andre undersøgelser, som for eksempel undersøgelsen her fra VIVE.

I en undersøgelse fra Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) fra 2024 om ”*Danskeres erfaringer med sexistisk adfærd og omgivelsernes reaktioner*”^v bliver der spurgt ind til mere end blot den overordnede kategori ”uønsket seksuel opmærksomhed”. Spørgeskemaet indeholder 21 spørgsmål, der dækker tre kategorier af uønskede seksuelle hændelser, som er beskrevet som:

- Uønsket seksuel opmærksomhed, for eksempel ”uønskede tilnærmelser, berøringer, fremvisning af porno, blottelser”.
- Kønskrænkende adfærd, for eksempel ”sjofle eller nedsættende kommentarer om kvinder eller mænd, eller at man bliver udelukket fra aktiviteter pga. ens køn eller seksualitet”.
- Seksuel tvang, for eksempel ”at man afkræves seksuelle handlinger til gengæld for en belønning, eller at man udsættes for deciderede overgreb som voldtægt eller forsøg derpå”.

Spørgeskemaet er sendt til et udsnit af den danske befolkning, dvs. ikke blot unge på ungdomsuddannelser. Resultaterne viser, at unge oftere har oplevelser med uønskede seksuelle hændelser end de øvrige aldersgrupper. 84 % af de 16-17-årige og 82 % af de 18-24-årige har oplevet mindst én af de pågældende hændelser inden for de seneste 12 måneder. Grafen nedenfor viser fordelingen på kvinder og mænd i de yngste aldersgrupper

Blandt uddannelsessøgende har 25 % oplyst, at de har oplevet mindst én uønsket hændelse i forbindelse med deres uddannelse.

Oftest er udøveren en person, man ikke kender, men næsthyppigst har udøveren været en sideordnet person – som for eksempel en kollega, en medstuderende eller en kammerat fra en fritidsklub.

Det er vores anbefaling, at I afdækker på jeres egen institution, da det give konkret viden om jeres institution. Andre generelle undersøgelser giver ikke samme mulighed for at tilpasse, jeres indsatser til jeres institution. Men det er bedre at inddrage de generelle data end udelukkende, at benytte trivselsmålingerne med et enkelt spørgsmål, så det anbefaler vi, hvis I ikke har mulighed for egen afdækning.

Samværs politik

Formålet med en samværspolitik på skolen, er at skabe en fælles ramme for alt samvær på skolen. Det er her I kan tale om hvilken kultur I ønsker jer. Samværspolitikken kan indeholde jeres retningslinjer for:

- Hvad der er vigtigt i jeres fællesskab og samvær på skolen?
- Hvordan forholder I jer til fester og alkoholkultur?
- Hvem skal man tale med, hvis der er brud på samværspolitikken?
- Hvad er mulige konsekvenser, hvis der er brud på samværspolitikken?

Vi viser jer et eksempel på en samværspolitik i faktaboks 3

Vi anbefaler, at samværspolitikken bliver udarbejdet i samarbejde med elevrådet, lærerne og ledelsen for at skabe ejerskab for den. Samværspolitikken bør genbesøges hvert år, når der kommer nye elever til, så alle får kendskab til den, men også at alle får mulighed for at stille forslag til ændringer og tilføjelser.

Faktaboks 3: Eksempel på en samværspolitik

På (Navn Uddannelsesinstitution) skal vores samværspolitik fremme tolerance og trygge rammer. Vi ønsker et fællesskab og en kultur præget af gensidig respekt, og som er trygt og inkluderende.

Politikken gælder for samvær digitalt, socialt og i undervisningen. Elevrådet og (Lærere/ledelse) forpligter sig på en gang årligt at genbesøge samværspolitikken i fællesskab. Her ser vi tilbage på året, der er gået og justerer samværspolitikken, hvis der er behov for det.

Inkluderende fællesskab

På vores skole har alle ret til at kunne deltage i fællesskabet, derfor skal vi altid sørge for at skabe et fællesskab, der er inkluderende, og hvor der er plads til og respekt for forskelligheder.

Gensidig respekt

Vi udviser gensidig respekt overfor alle på skolen. Dette gælder både elever og ansatte. Alle skal respekteres for dem de er - der skal være plads til os alle.

Ingen diskrimination og sexisme

På vores skole tolererer vi ikke diskrimination i nogen som helst form. Hverken på baggrund af etnicitet, nationalitet, seksualitet, sociale baggrund, køn, faglige niveau, alder, religion, politisk overbevisning osv.

Hvis man er udsat for diskrimination eller sexisme eller er vidne til det, kan man påtale det over for personen, der er sexistisk eller diskriminerer. Vi anerkender, at det ikke er let at sige fra og at diskrimination og sexisme er et fælles ansvar, og ikke et ansvar for den der udsættes for det. Derfor er det også muligt at henvende sig til (indsæt hvem man kan henvende sig til: kontoret, studievejleder, elevombud eller andre). Dette punkt gælder både lærere og elever.

Hvis man er vidne til, at andre er udsat for diskrimination eller sexisme, og man ikke er komfortabel ved at gribe ind i situationen, er det en god ide at tale med den person, der var udsat efterfølgende og spørge om, hvordan man kan støtte og hjælpe med at adressere det, enten til den person, der udsatte en anden for det, eller ved at tage det op med (indsæt hvem man kan henvende sig til: kontoret, studievejleder, elevombud eller andre)

Samtykke

Vi støtter op om den nuværende lovgivning. Vi ønsker et miljø, hvor omgangsformen er baseret på samtykke og gensidig respekt. Vi tillader ikke uønskede fysiske berøringer eller bemærkninger og andre former for uønskede og ubehagelige handlinger. Hvis du oplever, at nogen har overskredet din grænse, bør det påtales, og eventuelt rapporteres videre til en lærer eller ledelse. Vær opmærksom på og respekter dine egne og andres grænser.

Mistrivsel

Hvis du mistrives på skolen eller generelt, kan du altid gå til (indsæt). Her kan du få hjælp, og efter behov kan man viderestilles til en skolepsykolog [Hvis skolen har den mulighed] eller andre støtteordninger, hvor det er relevant. På skolen ønsker vi, at vi hjælper hinanden, hvor vi kan og er opmærksomme på hinanden. Man kan også henvende sig til en lærer ved mistrivsel eller bekymring for en klassekammerat.

Mobning

På vores skole er det uacceptabelt at mobbe andre både digitalt eller fysisk, i skoletiden og uden for skolen. Oplever du dette, bedes du henvende dig til (Indsæt). Også hvis du oplever, at andre udsættes for mobning.

Rygtespredning

Undgå at sprede rygter. Du skal ikke være bange for at dele noget personligt i frygt for, at det bliver sagt videre, eller der bliver spredt usande rygter om dig. Undgå at starte rygter om andre eller bidrage til, at rygter spredes videre til andre. Alles privatliv skal respekteres, og vi har alle forskellige grænser.

Gruppepres

På vores skole tolererer vi ikke gruppepres. Dette gælder i alle sammenhænge. Alle bærer et ansvar over for hinanden, og det skal italesættes og stoppes, hvis nogen bliver udsat for gruppepres.

Festkultur

Fester kan have en stor værdi for det sociale fællesskab på skolen. Vi har alle et ansvar for at gøre vores bedste for at bidrage til en god fest og en rar stemning. Hvis du oplever noget ubehageligt eller grænseoverskridende, bedes du påtale det over for vedkommende, hvis det er muligt. Hvis dette ikke er muligt, bedes du henvende dig til (indsæt). Til selve festen kan du altid tage fat i en lærer - de er der for at passe på os.

Der er ingen skam forbundet med alkohol, uanset om du har drukket for meget eller slet ikke drikker. Til festerne passer vi på - og hjælper hinanden.

Alkohol

Når alkohol indtages f.eks. i forbindelse med fester og caféer, ønsker vi, at folk stadig viser hensyn, og respekterer, at ikke alle ønsker at drikke, og nogle drikker mindre eller mere end andre. Hvor meget og om man drikker, er en privatsag, og ikke noget andre skal blande sig i. Husk at hjælpe hinanden, hvis der er nogen, der har drukket for meget. Der er altid lærere til stede til fest og café, som gerne vil hjælpe. Alkohol er ingen undskyldning for dårlig opførsel eller grænseoverskridende adfærd.

Online

Ligeledes som fysisk accepterer vi under ingen omstændigheder mobning, grænseoverskridende eller krænkende adfærd online. Vi skal kunne færdes sammen både på skolen og digitalt. Hvis I oplever krænkelser online råder vi til at tage fat i en lærer eller gymnasievejledningen eller kontoret.

Kontakt:

Hvis I har oplevet noget af det ovenstående kan I kontakte:

Klassernes kontakt lærer/klasselærer: navn, nummer, mail

Psykolog, vejleder eller andet: navn, nummer, mail

Ledelsen: navn, nummer, mail

I tilfælde hvor det gælder ledelsen, kan I kontakte bestyrelsen: navn, nummer, mail

VI TALER OM DET er udviklet af KVINFO i tæt samarbejde med Hotel- og Restaurantskolen, Danske Gymnasieelevers Sammenslutning, Landsforeningen af Handelsskoleelever, Danske Gymnasier og Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier. Projektet er finansieret af Alliancen mod Seksuel Chikane.

Litteraturliste

ⁱ Bekendtgørelse af lov om ligestilling af kvinder og mænd

<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2025/5>

ⁱⁱⁱ Hotel- og Restaurantskolen, "*Elevråd og elevombud*", <https://hrs.dk/livet-paa-skolen/elevraad-og-elevombud>

ⁱⁱⁱ Læs evt. mere om dette her: **Krænkesesfrie organisationer - Metoder og veje til kulturforandring**, KAPITEL 9: *Undersøgende metode som grundlag for arbejdet med seksuel chikane i organisationer*
<https://gad.dk/krænkesesfrie-organisationer>

^{iv} KVINFO: Stil gode spørgsmål om seksuel chikane

<https://kvinfo.dk/bekaempelse-af-seksuel-chikane/>

^v Ottosen, Mai Heide & Østergaard, Stine Vernstrøm. 2024. "Danskernes erfaringer med sexistisk adfærd og omgivelsernes reaktioner" VIVE, Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd.

www.vive.dk/media/pure/4z6b82rv/24912477

KVINFO
CHRISTIANS BRYGGE 3
1219 KØBENHAVN K
TEL +45 33 13 50 88
kvinfo@kvinfo.dk
www.kvinfo.dk